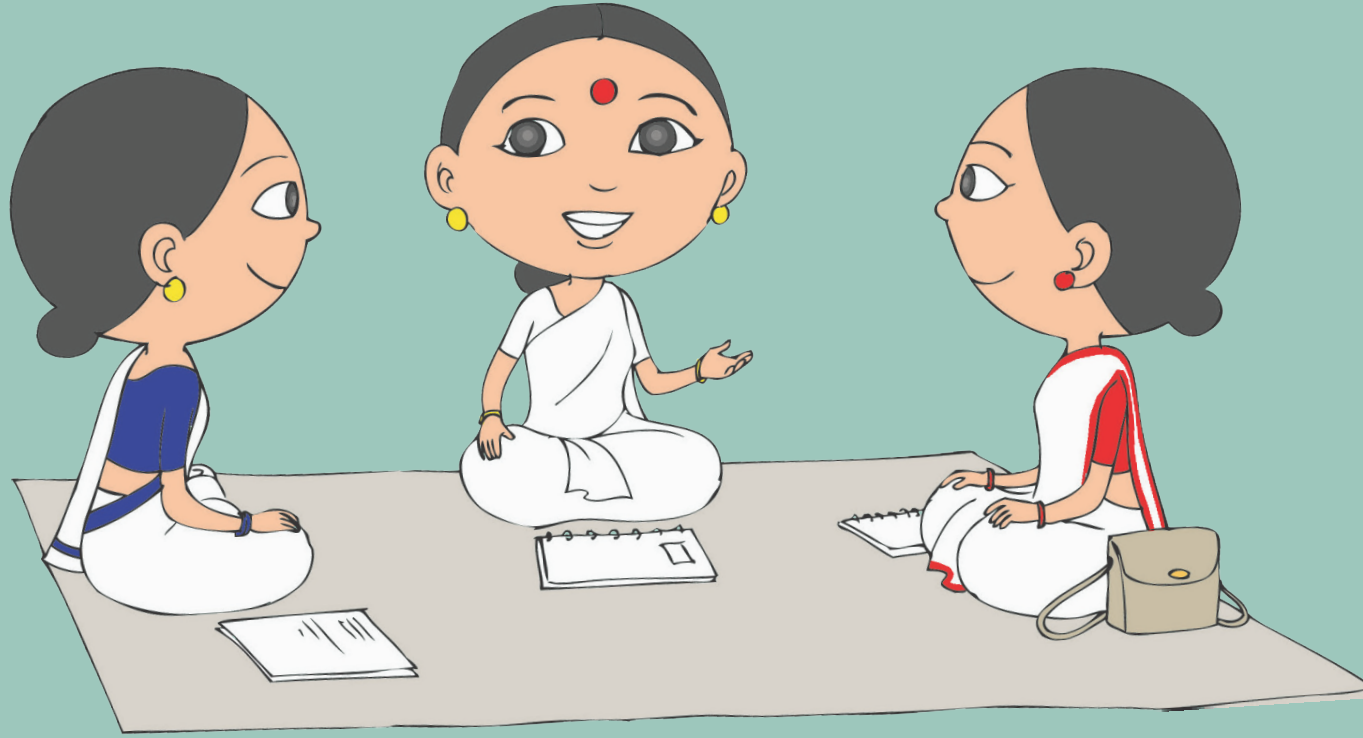
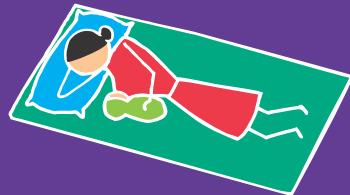

अंगणवाडी केंद्रावर आयोजित सामाजिक कार्यक्रमांचे नियोजन तसेच आयोजन

3

मातांना सल्ला देण्याकरीता आपल्याकडे काय संधी उपलब्ध आहेत

कार्ड दाखवा आणि सर्वांना सांगा की आज आपण अंगणवाडी केंद्रात आयोजित सामुदायिक कार्यक्रमाचे नियोजन व आयोजनाविषयी चर्चा करणार आहोत.

सभेमध्ये भाग घेणाऱ्या सर्व कार्यकर्त्यांचे स्वागत करा. त्यांना विचारा कि दर महिन्यात माता आणि कुटुंबाला आपण कधी कधी भेटून विचारा कि दर महिन्यात माता आणि कुटुंबाला आपण कधी कधी भेटून विचार विनिमय करू शकतो त्या संधीचा विचार करा

डाव्या बाजूला दिलेल्या माहितीचा उपयोग करा व चर्चेला पुढे सुरुवात करा.

कार्यकर्त्यांना सांगा की, आजच्या चर्चे विषयी त्यांना आगोदरच कल्पना आहे, ते असं बरेचसे कार्यक्रम आणि समाज तसेच अंगणवाडी केंद्रात सहभाग तसेच आयोजित केलेले आहे.

हल्ली अंगणवाडी केंद्र दरदिवशी चालू असतात. परंतु माता आणि कुटुंबातील एक-एकाला तसेच समुहाला सल्ले देण्याची संधी खुपच कमी मिळते.

ह्यामध्ये काही संधीही आहेत :

महिन्यात ठरविलेल्या घरांची भेट योजना.

पूरक सात्विक आहार वितरण दिवस (टी.एच.आर.)

लसिकरण आणि वी.एच.एस.एन.डी. दिवस

महिला वर्गाची सभा इत्यादी

संघ अथवा एक-एक करून सल्ला देण्याची ह्या सर्व संध्या पहिल्या पासून ठरविलेल्या आहेत. आज आपण ठरवून आयोजित केलेल्या कार्यक्रमात खास करून अन्नदान दिवस यावर चर्चा करणार आहोत.

१० मिनिटे

M3

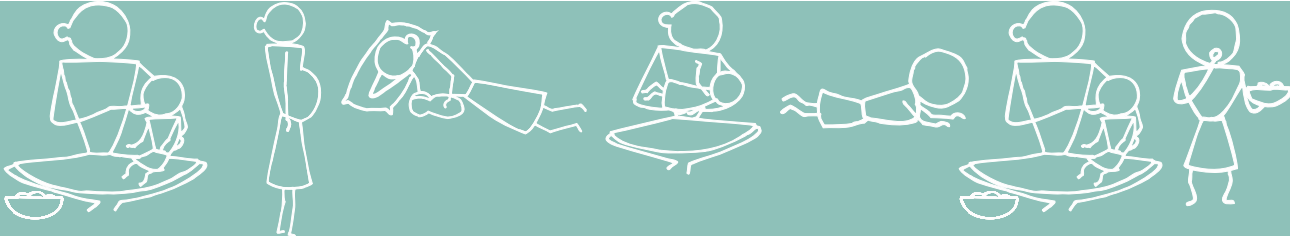
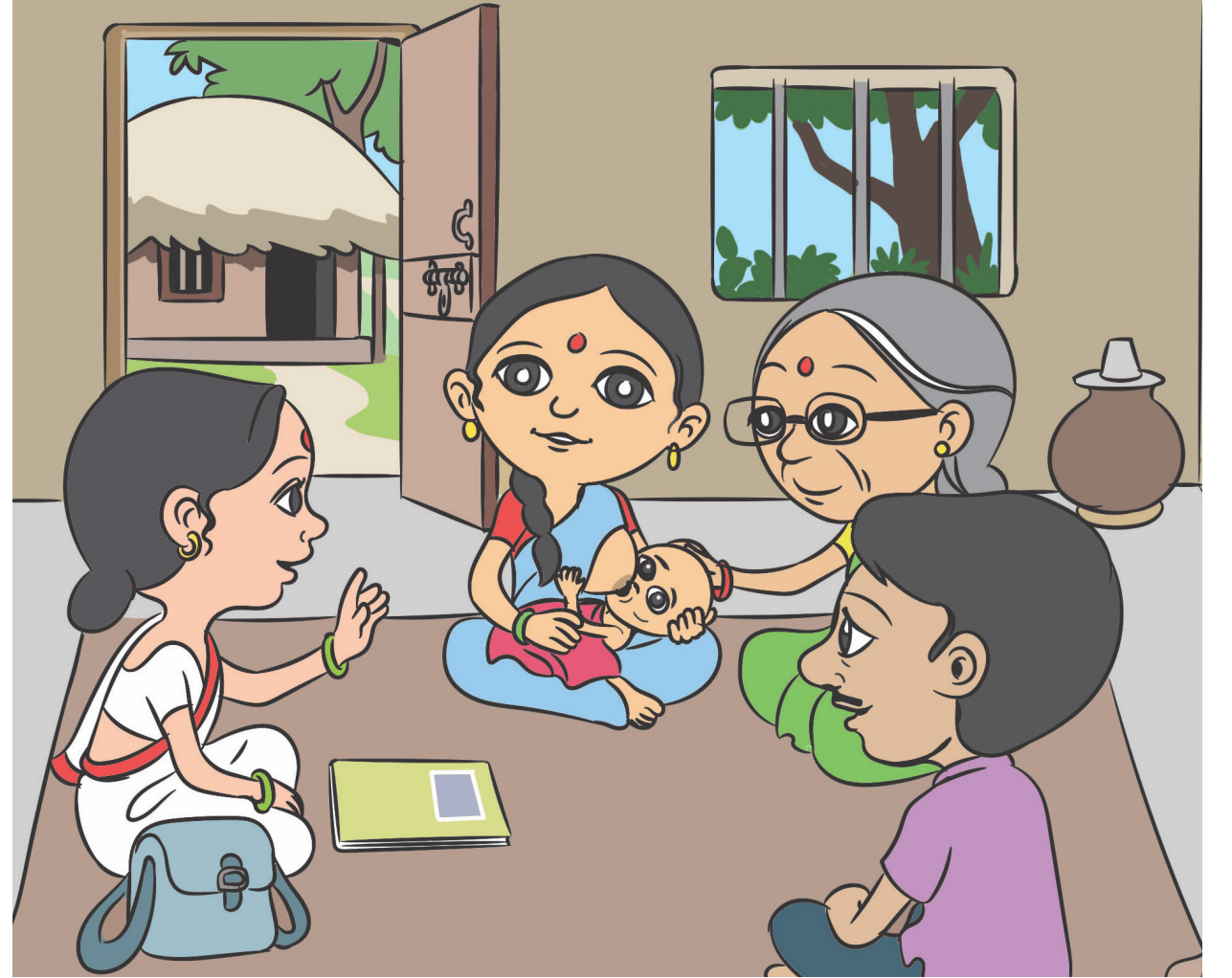
अंगणवाडी केंद्रावर आयोजित सामाजिक कार्यक्रमांचे नियोजन तसेच आयोजन

F1

मातांना सल्ला देण्याकरीता आपल्याकडे काय संधी उपलब्ध आहेत

- 🕒 गृहभेट
- 🕒 टी.एच.आर. आणि लसीकरण दिवस
- 🕒 अंगणवाडीमध्ये कार्यक्रमांचे आयोजन,
- 🕒 जसे कि अन्नगरहण दिवस/ओटी भरण इत्यादी
- 🕒 महिला वर्गाची सभा

M3

अंगणवाडी केंद्रावर आयोजित सामाजिक कार्यक्रमांचे नियोजन तसेच आयोजन

A1

सामाजिक कार्यक्रमाचे आयोजन का ?

कार्ड दाखवा

कार्यकर्त्या विचारा कि ते दर महिन्याला सामाजिक कार्यक्रमाचे आयोजन का करतात व त्याचे महत्व काय आहे ?

कार्यकर्त्यांना आपल्या अनुभवाबद्दल विचारा.

डावीकडे दिलेल्या माहितीच्या आधारे चर्चा पुढे चालू ठेवा.

⌚ समाजात होणाऱ्या रिती-परंपराचे, जसे कि ओटि भरण, अन्नग्रहणाच्या माध्यमातून गर्भवती महिला आणि बाळ यांच्या देखभाली संबंधी माहिती द्या.

⌚ ह्या कार्यक्रमांच्या माध्यमातून फक्त गर्भवती महिलांनाच नव्हे, तर त्यांच्या कुटुंबातील इतर सदस्यांना विशेषतः त्यांचे पती व सासू ह्यांना गर्भवती महिला व त्यांचे बाळ ह्यांच्या आरोग्या विषयी माहिती द्या.

⌚ अशा प्रकारच्या वातावरणाची निर्मिती करा, जेथे समाजातील सर्व सदस्य व इतर कार्यकर्ते मिळून निर्णय घेतील कि ते गर्भवती माता आणि बालक यांची देखरेखीबद्दल दिलेल्या माहितीची अंमलबजावणी करतील.

⌚ गावातील सदस्यांनाही याबद्दल जागरूक करा.

10 मिनट

M3

अंगणवाडी केंद्रावर आयोजित सामाजिक कार्यक्रमांचे नियोजन तसेच आयोजन

F2

सामाजिक कार्यक्रमाचे आयोजन का ?

- ⌚ रूढी-परंपरा तसेच इतर सणांच्या माध्यमातून आहारा व आरोग्य याविषयी माहिती समाजापर्यंत पोहचवा.
- ⌚ गर्भवती मातांच्या घरातील खासकरून तर पती व सासू ह्यांना आहार व आरोग्य यांचे महत्व समजवा.
- ⌚ सामाजिक आणि कौटुंबिक निर्णयांवर भर द्या कि, आपण दिलेल्या माहितीस ते अंमलात आणतील.

M3

अंगणवाडी केंद्रावर आयोजित सामाजिक कार्यक्रमांचे नियोजन तसेच आयोजन

A2

सामाजिक कार्यक्रम – अन्नग्रहण दिवसाची तयारी

आज आपण अंगणवाडी केंद्रात आयोजित केलेल्या सामुदायिक कार्यक्रमाबद्दल चर्चा करूया. (उदा. अन्नग्रहण दिवस)

कार्यकर्त्यांना सर्व बिंदुचे एक-एक करून वाचन करावयास सांगा व सर्वांना चर्चा करायला सांगा.

डावीकडे दिलेल्या माहितीच्या आधारे चर्चेला पुढे सुरूवात करा.

आज आपण चर्चा करणार आहोत की, अन्नग्रहण दिवस कसा साजरा करणार आहोत

अन्नग्रहण दिवस ठरविण्याआधी आपल्याला काय-काय तयारी करायला हवी.

- ⌚ सहा महिने पूर्ण झालेल्या बालकांची यादी तयार करा.
- ⌚ कुटुंबाला अन्नग्रहण दिवसाची तारीख व दिनांक याविषयी आधीपासून कल्पना द्या. आई-वडील या व्यतीरीक्त घरातील इतर वरिष्ठ लोकांनाही आमंत्रित करा.
- ⌚ अन्नग्रहण दिवसाच्या वेळी ठरविलेल्या बालकांना अन्न देण्याकरिता वाटी आणि फळे (केळी अथवा पपई)यांची खरेदी करा.
- ⌚ मातांना तसेच घरातील इतर सदस्यांना घरी बनविलेले अन्न जसे कि, वरण-भात, तूप/तेल, अंडि अथवा भाज्या एका वाटित घेऊन येण्यास सांगा.
- ⌚ बालकांना आशिर्वाद देण्याकरिता गावातील वृद्ध, इतर माता, ग्रामसेवक सदस्य तसेच पंचायत समिती मधील सभासदांना आमंत्रित करावे.

याचप्रकारे आपण अंगणवाडी केंद्रात होणाऱ्या इतर कार्यक्रमांची तयारी केली पाहिजे, फक्त कार्यक्रमाचे विषय लक्षात घेवून त्याप्रमाणे कुटुंबाला आमंत्रण व माहिती वेगवेगळी असणार.

M3

अंगणवाडी केंद्रावर आयोजित सामाजिक कार्यक्रमांचे नियोजन तसेच आयोजन

F3

15 मिनिट

सामाजिक कार्यक्रम – अन्नग्रहण दिवसाची तयारी

⌚ सहा महिने पूर्ण झालेल्या बालकांची यादी बनवा

⌚ अन्नग्रहण दिवसाची तारिख ठरवा व सर्व

कुटुंबियांना त्याची कल्पना द्या.

⌚ पती आणि सासू ह्यांना विशेष आमंत्रित करा.

⌚ ठरविलेल्या बालकांसाठी वाटी व फळे (जसे कि

केळी व पपई) खरेदी करून आणावे.

M3

अंगणवाडी केंद्रावर आयोजित सामाजिक
कार्यक्रमांचे नियोजन तसेच आयोजन

A3

ह्या कार्यक्रमाचे आयोजन कसे कराल.

कार्ड दाखवा.

सहकाऱ्यांना सर्व चित्रांचे वर्णन करण्यास सांगा.

सर्व कार्यकर्त्यांना ह्या चर्चेत भाग घेण्यास उत्तेजित करा.

डावीकडे दिलेल्या माहितीचा उपयोग करून चर्चेला चांगले स्वरूप द्या.

अन्नग्रहण सोहळा / दिवसाच्या वेळी काय करायचे आहे.

- ⌚ अंगणवाडी केंद्रात साफ-सफाई ठेवा, एका बादलीत पाणी ठेवा, हात धुण्यास साबण तसेच कार्यक्रमाच्या वेळी लागणाऱ्या सर्व वस्तु तयार ठेवा (भांडी)
- ⌚ कुटुंबातील सदस्यांना बसण्यासाठी डावीकडे चटई अंधरा.
- ⌚ बाळाला वरच्या आहारासंबंधी काही अन्नपदार्थ जसे कि, घरी बनविलेले वरण-भात, भाजी, केळी, पपई, अंडि इत्यादी एका ताटात मांडून ठेवा.
- ⌚ वरिल आहारासंबंधी बनविलेले बॅनर, तक्ते व इत्यादी साहित्य काढून ठेवणे.
- ⌚ अन्नग्रहण करण्या अगोदर मातांना आपण विनंती करा कि त्यांनी जेवणाची भांडी व आपले हात पाण्याने स्वच्छ करावेत.
- ⌚ आता आपण मातांना विनंती करा कि त्या वरण-भात अथवा दूध-भात व्यवस्थित मऊ करून घ्या.
- ⌚ मातांना सांगा कि आत तुम्ही मऊ केलेला आहार बाळाला थोड्या-थोड्या प्रमाणात भरविण्यास सुरुवात करा.
- ⌚ माता सोबत पिता तसेच कुटुंबातील इतर सदस्यांनाही बाळाला भरविण्याच्या प्रक्रियेत सहभागी करून घ्या.
- ⌚ कुटुंबातील सदस्यांना बाळाला वरचा आहार सुरू कराताना त्याचे योग्य ते प्रमाण व दिवसातून किती वेळा भरविणार ह्या विषयी योग्य मार्गदर्शन करा.

10 मिनट

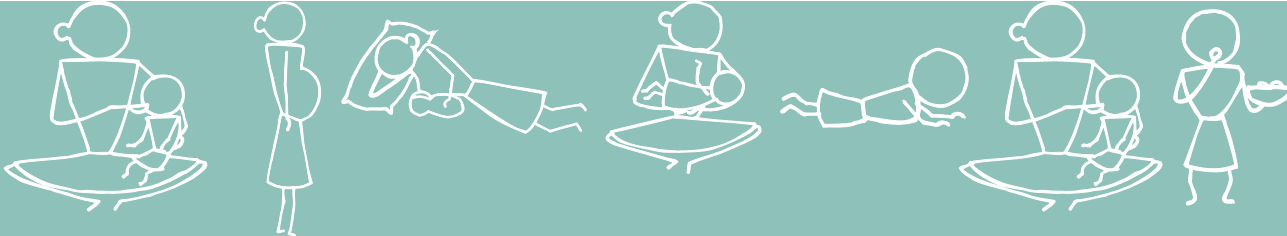
M3

अंगणवाडी केंद्रावर आयोजित सामाजिक कार्यक्रमांचे नियोजन तसेच आयोजन

F4

ह्या कार्यक्रमाचे आयोजन कसे कराल.

M3

अंगणवाडी केंद्रावर आयोजित सामाजिक
कार्यक्रमांचे नियोजन तसेच आयोजन

A4

अन्नग्रहणाच्या दिवशी कोणता मुख्य संदेश द्याल ?

कार्ड दाखवा.

सर्व कार्यकर्त्यांना विचारा कि ते अन्नग्रहणाच्या दिवशी कोणता मुख्य संदेश देतात.

सर्व कार्यकर्त्यांना ह्या चर्चेत सहभागी करण्यासाठी उत्तेजित करा.

डावीकडे दिलेल्या माहितीचा उपयोग करून चर्चेला योग्य स्वरूप द्या.

चर्चा झाल्यानंतर आपण सर्वांना सांगा कि आता आपण महिलांचे गट पाडून त्यांच्यासोबत चर्चा व मार्गदर्शन करण्याच्या कार्यक्रमाचा एक छोटाचा रोल प्ले करूया.

काही अंगणवाडीतील कार्यकर्त्यांना सहा महिन्यांच्या बाळाचे आई-वडिलांची भूमिका करण्यासाठी निवडूया कोणा एकाला गटामध्ये बसविणे, डाव्याबाजूला दिलेल्या माहितीचे योग्य मार्गदर्शन देण्यास सांगा. रोल प्ले झाल्यानंतर सर्वांना सोबत मिळून रोल प्ले चे सारांश विचारा.

- सहा महिन्यांनंतर मातेच्या दूधाव्यतिरिक्त वरचा आहाराची सुरुवात करणे जरूरी आहे, सहा ते आठ महिन्यापर्यंत दिवसातून २ ते ३ वाट्या २ ते ३ वेळा भरविणे आणि जस जसे बाळ वरचा आहार घेण्यास सुरुवात करेल तेव्हा त्याच्या आहारात विविधता आणा.
- सहा महिन्यापर्यंत स्तनपानातून बाळाच्या विकासाचे संपूर्ण पोषक तत्वे मिळतात. परंतु सहा महिन्यांनंतर बाळाला व्यवस्थित वाढीसाठी वरच्या आहाराची आवश्यकता असते.
- बाळाला वेगवेगळ्या प्रकारचे मऊ असे जेवण भरवा.
- बाळाला जेवण बनविताना तसेच भरवताना स्वच्छतेची काळजी घ्या.
- वरच्या आहारासोबतच स्तनपान ही चालू ठेवा.
- बाळाची व्यवस्थित रित्या वाढ होत आहे का, हे पाहण्यासाठी त्याचे दरमहा वजन करा.

15 मिनिट

M3

अंगणवाडी केंद्रावर आयोजित सामाजिक कार्यक्रमांचे नियोजन तसेच आयोजन

F5

अन्नग्रहणाच्या दिवशी कोणता मुख्य संदेश द्याल ?

⌚ बाळाला योग्य वाढीसाठी वरचा आहार देणे आवश्यक आहे.

⌚ सहा ते आठ महिन्यांच्या बाळाला २-३ वाट्या वरचा आहार

दिवसातून २-३ वेळा भरवावा.

⌚ जेवनात विभिन्न प्रकारचे मऊ जेवण बाळाला भरवा.

⌚ वरच्या आहारा सोबतच स्तनपानही सुरू ठेवावा.

⌚ बाळाचे वजन नियमितपणे प्रत्येकी महिन्याला करावे.

M3

अंगणवाडी केंद्रावर आयोजित सामाजिक कार्यक्रमांचे नियोजन तसेच आयोजन

A5

अन्नग्रहण दिवसानंतर काय कराल ?

कार्ड दाखवा.

प्रतियोगितांना सर्व बिंदूचे वाचन तसेच उक्त देण्यास सांगावे.

सर्व कार्यकर्त्यांना ह्या चर्चेत भाग घेण्यास उत्तेजित करावे.

डावीकडे दिलेल्या माहितीच्या मदतीने चर्चेला योग्य स्वरूप द्या.

अनुकरण तसेच मदत करणे ?

⌚ बाळ तसेच माता यांना जेवण तसेच ते भरविण्याची सवय पडे पर्यंत नेहमी-नेहमी गृहभेट देणे तसेच वरचा आहार भरविण्याविषयी योग्य मार्गदर्शन करणे.

⌚ कुटुंबातील सदस्यांना सांगा की बाळाला भरविताना संयम ठेवा. तसेच बाळाला जेवण्यास उत्तेजित करा.

⌚ कुटुंबातील सदस्यांना सांगा की जर त्यांना वाटत असेल तर त्यांनी लगेच आम्हाला कळवावे.

मागील मॉड्यूलचे मार्गदर्शक बिंदूचा वापर करा.

M3

अंगणवाडी केंद्रावर आयोजित सामाजिक कार्यक्रमांचे नियोजन तसेच आयोजन

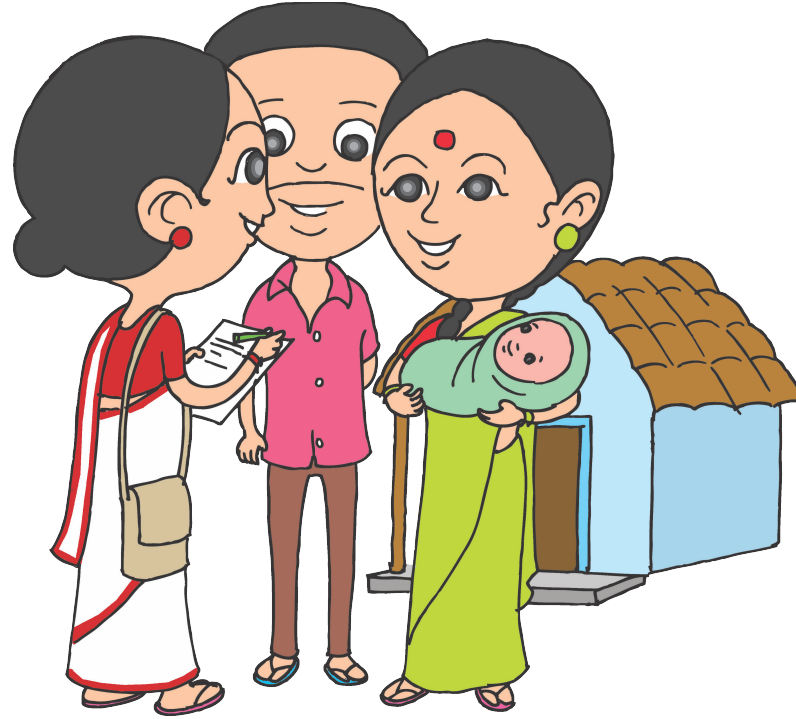
10 मिनिट

F6

अन्नग्रहण दिवसानंत काय कराल ?

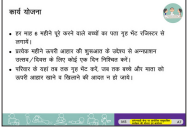
- ⌚ अन्नग्रहण दिवसाच्या पहिल्याच आठवड्यात गृहभेट द्या व खात्री करून घ्या कि बाळाला वरचा आहार दिला जात आहे का.
- ⌚ बाळ तसेच माता यांना जेवण तसेच ते भरविण्याची सवय पडे पर्यंत नेहमी-नेहमी गृहभेट देणे तसेच वरचा आहार भरविण्याविषयी योग्य मार्गदर्शन करणे.

M3

अंगणवाडी केंद्रावर आयोजित सामाजिक कार्यक्रमांचे नियोजन तसेच आयोजन

A6

कामाचे नियोजन

कार्ड दाखवा

प्रतियोगितांना सांगा कि आज आपण सभा संपविण्या अगोदर आजचा सारांश जाणून घेवू.

कार्यकर्त्यांना डाव्या बाजूकडिल बिंदूचे वाचन करायला सांगा.

प्रत्येक बिंदूवर सर्वांची सहमती असेल तेव्हाच पुढे जा.

याची खात्री करणार आहोत कि प्रत्येक बाळासोबत आपण ह्याच क्रमाणे काम करणार आहोत.

सांगा कि (महिला पर्यवेक्षिका) पुढील काही महिन्यांपर्यंत प्रत्येक कार्यकर्त्यांसोबत काम करून पडताळणी करणार आहे आणि ह्यावर लक्ष ठेवणार आहे कि कार्यकर्त्यांनी आज सांगितलेल्या प्रक्रियेप्रमाणे कामे केली आहेत किंवा नाही.

- ⌚ दर महिन्यात सहा महिने पूर्ण झालेल्या बाळाचा पत्ता आपण गृहभेट रजिस्टर मध्ये नोंदवणार आहोत.
- ⌚ प्रत्येक महिन्यात वरच्या आहारास सुरूवात करण्यासाठी अन्नग्रहण उत्सव/ दिवस यासाठी एक दिवस ठरविणार आहोत.
- ⌚ प्रत्येक कुटूंबाला आम्ही तोपर्यंत गृहभेट देणार आहोत जोपर्यंत बाळ व माता ह्यांना वरचा आहार खाण्यास व भरविण्याची सवय होत नाही.

10 मिनिट

M3

अंगणवाडी केंद्रावर आयोजित सामाजिक कार्यक्रमांचे नियोजन तसेच आयोजन

F7

कामाचे नियोजन

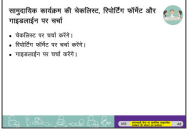
- ⌚ दर महिन्यात सहा महिने पूर्ण झालेल्या बाळाचा पत्ता आपण गृहभेट रजिस्टर मध्ये नोंदवणार आहोत.
- ⌚ प्रत्येक महिन्यात वरच्या आहारास सुरूवात करण्यासाठी अन्नग्रहण उत्सव / दिवस यासाठी एक दिवस ठरविणार आहोत.
- ⌚ प्रत्येक कुटुंबाला आम्ही तोपर्यंत गृहभेट देणार आहोत जोपर्यंत बाळ व माता ह्यांना वरचा आहार खाण्यास व भरविण्याची सवय होत नाही.

M3

अंगणवाडी केंद्रावर आयोजित सामाजिक कार्यक्रमांचे नियोजन तसेच आयोजन

A7

सामाजिक कार्यक्रमाची चेकलिस्ट, रिपोर्ट नमूना आणि मार्गदर्शन मुद्दे यावर चर्चा

चेकलिस्ट ची प्रत देवून कार्यकर्त्यांना त्यांच्या वापराविषयी सांगा.

रिपोर्टिंग नमून्याची कॉपी देवून कार्यकर्त्यांना त्याला भरण्याचे मार्गदर्शन करा.

मार्गदर्शन मुद्द्यांची प्रत देवून कार्यकर्त्यांना त्याचे महत्व समजवा.

10 मिनट

M3

अंगणवाडी केंद्रावर आयोजित सामाजिक कार्यक्रमांचे नियोजन तसेच आयोजन

F8

सामाजिक कार्यक्रमाची चेकलिस्ट, रिपोर्ट नमूना आणि मार्गदर्शन मुद्दे यावर चर्चा

- ⌚ चेकलिस्टवर चर्चा करू.
- ⌚ रिपोर्टिंग नमून्यावर चर्चा करू.
- ⌚ मार्गदर्शन मुद्द्यांवर चर्चा करू.

M3

अंगणवाडी केंद्रावर आयोजित सामाजिक कार्यक्रमांचे नियोजन तसेच आयोजन

A8

